

«Жайлы мектептің» жайы қалай?

3-БЕТ

Ләззат БИСЕНОВА, Ақтөбе облысының мамандандырылған ауданаралық өкімшілік сотының төрағасы:

«Әкімшілік әділет қоғамға қажетті институт екенін дәлелдеді»

4-БЕТ

Сергек ақыл, сенімді әрекет алаяқтықтан сақтайды

6-БЕТ

СӘТІ ТҮСКЕН СҰХБАТ

Шолпан РАХМАТУЛЛИНА, Ақмола облысы жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар басқармасының басшысы:

«МҮГЕДЕКТИГІ БАР ЖАНДАР ҚОЛДАУДАН ТЫС ҚАЛМАЙДЫ»

Қоғам өмірінде өзіндік орны болғанымен, көп жағдайда қарапайым қажеттіліктерге қол жеткізе алмай шарасыз халде қалатын мүмкіндігі шектеулі жандардың қатары көп. Тіпті бүгінде түрлі мемлекеттік бағдарламалар арқылы олардың құқықтары мен мүдделерін қорғау, жәрдемақыларын көтеру әрі жұмысқа орналастыру жөнінде іргелі шаралар жүзеге асырылып жатқанымен, түйткілді мәселелер де азаймаған. Дегенмен заң шеңберінде мемлекеттік бағдарламалардың көмегімен әлеуметтік қолдаудың сан-салалы түрлерінің қолданысқа енгізілуі бірқатар қордаланған мәселелердің шешімін табуына ықпал етіп келеді. Ақмола облысында да тағдырдың бұралаң қалтарысында денсаулығы сыр беріп, мүгедектікке ұшыраған адамдарды қолдау бағытында әлеуметтік бағдарламалар жүзеге асырылып келеді. Жалпы, өңірдегі аталған саладағы жай-күйді білу мақсатында Ақмола облысы жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар басқармасының басшысы Шолпан Рахматуллинаны әңгімеге тартқан едік.

– Ерекше қамқорлықты қажет ететін мүмкіндігі шектеулі жандарға арналған мемлекеттік бағдарламалар қаншалықты қолжетімді? Жалпы, облыстағы аталған саладағы әлеуметтік қолдау жайлы әңгімелеп берсеңіз.

– Иә, өкінішке қарай, денсаулығы сыр беріп яки оқыс жағдайлардан мүгедектікке ұшыраған жандардың қатары артып келеді. Бүгінде облыста барлық топтағы кембағал жандардың жалпы саны 29 мың адамнан асып жығылды. Осы жылдың 1 шілдесінен бастап ҚР Әлеуметтік кодексі заңды күшіне енгізілген.

(Соңы 5-бетте)

ЗАН газеті

ZANMEDIA.KZ

✉ zangazet@mail.ru

№44 (3673) 14 маусым 2024

7 10497 94351 2

Қоғамдық-саяси, құқықтық газет

• БҮГІНГІНІҢ БАС ТАҚЫРЫБЫ

Асланбек МЕРҒАЛИЕВ, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының төрағасы:

«ҚОҒАМ БІЗДЕН ӘДІЛ ЖӘНЕ БЕЙТАРАП СОТ ТӨРЕЛІГІН КҮТЕДІ»

Атырауда мамандандырылған соттардың жаңа ғимаратының салтанатты ашылуы өтті. Рәсімге Жоғарғы Сот төрағасы Асланбек Мерғалиев, Сот өкімшілігінің басшысы Нәзіл Ахметзақиров, облыс әкімі Серік Шәпкенов, облыстық соттың төрағасы Мұхтар Парменов және басқалар қатысты.

Төрт қабатты жаңа ғимараттың ауданы 9 мың шаршы метр. Онда бес сот: әкімшілік, қылмыстық, тергеу, көмекшілік және әкімшілік құқықбұзушылық істері жөніндегі соттар орналасады.

Ғимаратта 17 сот залы бар, оның екеуі алқабилердің қатысуымен өтетін процестерге арналып жабдықталған. Бұрын бұл соттар апатты, тар және жарамсыз үй-жайларда орналасқан болатын.

Осы туралы айта келе, А.Мерғалиев жаңа ғимараттың сәулеттік-әстетикалық келбетін, оның сот төрелігі стандартына сәйкестігін, заманауи қауіпсіздік жүйесімен және жабдықтармен қамтамасыз етілгенін, бұл процеске қатысушыларға қолайлы жағдай туғызатынын атап өтті.

С.Шәпкенов жаңа сот ғимаратының ашылуын өңірдегі маңызды оқиға деп атап

өтіп, соттардағы тиімді өзгерістер заңды және әділ сот шешімдерінің қабылдануына ықпал ететініне тоқталса, М.Парменов облыс судьяларының сот төрелігін сапалы жүзеге асыруға бар күш-жігерін салатынына сенім білдірді.

Сол күні Жоғарғы Сот төрағасы мен Сот өкімшілігінің басшысы облыстық сот корпусымен кездесті. Оның барысында облыстық сот алқабилерінің төрағалары Тәтті Уәлиева, Мәтін Ергазиев және Анарғүл Салихова, сондай-ақ облыстық соттың төрағасы Мұхтар Парменов өз жұмыстары туралы айтты.

Жоғарғы Сот төрағасы сыйбалас жемқорлыққа қарсы қабылданып жатқан шараларға, азаматтарға ілтипатпен қарау, мемлекеттік қызметшілердің әдепті сақтануына тоқталып, сот жүйесінің басым бағыттарынан хабардар етті.

«Қоғам бізден әділ және бейтарап сот төрелігін күтеді. Сотқа келген адамдар ақиқат пен қорған таба алатын әділет сарайына кіргенін табалдырықтан бастап сезінуі керек», – деді ол.

Шара соңында А.Мерғалиев облыстық соттың отставкадағы судьялары Гүлнәр Қарабалина мен Әділ Құспановты «Мінсіз қызметі үшін» медалмен марапаттады.

Атырау облыстық сотының баспасөз қызметі

• МӘСЕЛЕ

Қарызды қарыз алып жабу әдетке айналып барады. Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында Жоғары аудиторлық палатаның есебі тыңдалған кезде «Қазақстан темір жолы» акционерлік қоғамы компаниялар тобы жайлы осындай сын айтылды.

Олардың соңғы он жылдағы борышы 928 млрд теңгеден 2,9 трлн теңгеге, яғни, 212,7 пайызға ұлғайыпты. Кредиттік портфель көлемінің 45 пайызы, яғни 1,3 трлн. теңге бұрын қабылданған борыштық міндеттемелерді қайта қаржыландыруға бағытталған. Бұл – тиімсіз шара. Өйткені акционерлік қоғамның 2014-2023 жылдардағы валюталық қарыздары бойынша бағамдық айырмандан келген залалы 765 млрд. теңге болды. Сонымен қатар 2018-2024 жылдары алынған кейбір қарыздың жылдық банктік өсімақысы шамамен 17%-18 пайыз болған. Бұндай қарызбен теміржол саласын дамыту мүмкін емес.

Отырыста қосымша баяндама жасаған Парламент Мәжілісінің Экономикалық реформа және өңірлік даму комитетінің төрағасы Нұртай Сабильяновтың айтуынша, елімізде бұл істі «Жо-

лаушылар тасымалы» акционерлік қоғамы және 14 жекеменшік компания жүзеге асырады. Бірақ, соған қарамастан, 2014 – 2022 жылдар аралығында жолаушыларды теміржол көлігімен тасымалдау 13 пайызға төмендеп кетті. Бұл салаға кері ықпал ететін фактор көп. Олардың бірі – жолаушылар вагондарының ескілігі. Бүгінде қолданыстағы 2151 жолаушылар вагонының 686-ның тозығы жеткен. Көптеген вагондардың жағдайы санитарлық талапқа сай емес. Аталған 14 жекеменшік компанияның вагондары да ескі. Тағы бір мәселе – вагондардың жетіспеушілігі. 2025 жылға дейін өзіміздің Петропавл қаласындағы ЗИКСТО акционерлік қоғамы Ресей Федерациясында шығарылатын вагондарды құрастырмақ. Бұл вагондардың бағасы 2020 жылы 405 млн. теңге болған. Енді осы бір вагонның құны 730 млн теңгеге, яғни 82 пайызға өсіпті. 2025 жылдан бастап, Швейцарияның Штадлер компаниясының жолаушылар вагонын сатып алу қарастырылыпты. Алайда бұл вагонның құны 1 млрд 300 млн теңге тұрады. Осыларды сатып алуға мүмкіндік бар ма?

Республикалық маңызы бар жолдарды

ағымдағы күтіп-ұстау сапасы да төмен. Нұртай Салихұлының айтуынша, бұған жол-пайдалану техникасымен жабдықталудың нормативке сәйкес болмауы себеп. Бұл көрсеткіш – нормативтік қажеттіліктің 51,3 пайызы. Ал қолдағы техниканың 34 пайызының ақауы бар, кейбірі мүлдем істен шыққан.

Жолдарды реконструкциялау тым ұзаққа созылады. Мәселен, «Астана – Қарағанды – Балқаш» «Қалбатау – Майқапшағай», Балқаш – Алматы, Атырау – Астрахань, Талдықорған – Өскемен, Ақтөбе – Қандыағаш, Қызылорда – Жезқазған республикалық маңызы бар автомобиль жолдарын реконструкциялау жұмыстары осыдан бес жыл бұрын басталса да, әлі толық аяқталған жоқ. Реконструкциялау құны өсе түседі.

Мұндай үрдіс іске асырылып жатқан жобаларға да тән. «ҚазАвтоЖол» акционерлік қоғамы Халықаралық қаржы институтынан сыртқы қарыздарды тарта отырып, мемлекеттің кепілдігімен жалпы құны 1 512 млрд теңгені құрайтын тоғыз жобаны іске асырмақ. Бүгінде олардың орындалу мерзімі ұзартылып, құны 388,3 млрд

теңгеге жетіпті. Республикалық бюджет пен Ұлттық қор қаражаты есебінен жүзеге асырылып жатқан жалпы құны 236,5 млрд теңгенің 6 жобасының да іске асу мерзімі ұзарып, бағасы 78,4 млрд теңгеге қымбаттаған.

Жиында сөз алған Парламент Мәжілісінің депутаты Руслан Берденов те саладағы біраз олқылықты ортаға салды. Берденов мырзаның айтуынша, «Қазақстан темір жолындағы» сапасыз қызмет, тиімсіз жобалардың түп негізінде жемқорлық тұр. Соңғы 5 жылда Қазақстан темір жолының лауазымды тұлғалары мен оның ведомстволық ұйымдарына қатысты 136-дан астам қылмыстық іс тіркеліп, 52 адам сотталыпты. Кейбір сарапшылардың болжамына сәйкес, ҚТЖ жүйесіндегі жемқорлықтың жылдық айналымы 200 млн. долларға жуық.

Депутат Мұқаш Ескендіровтің айтуынша, жолдардың сапасыздығына көп жағдайда рұқсат етілген массаны бұза отырып, ауыр салмақты көліктердің жүріп өтуі себеп болуда.

А.ТҰРМАҒАНБЕТОВА, «Заң газеті»

«ҚАЗАҚСТАН ТЕМІР ЖОЛЫ» НЕГЕ ҚҰЛДЫРАДЫ?

